

Gdańsk, 17 czerwca 2011 roku

ODPIS

Trybunał Konstytucyjny

Skarżący:

L

Spółka jawna z siedzibą w G

w imieniu których działa radca prawny Łukasz Kowalczyk z Kancelarii Radców Prawnych „Misiewicz, Mosek i Partnerzy” w Gdańsku przy ul. Stągiewnej 12/2, numer wpisu na listę radców prawnych: Gd/1580

SKARGA KONSTYTUCYJNA

Działając w imieniu skarżącego L

Spółka

jawna, pełnomocnictwo w załączeniu, wnoszę o stwierdzenie, że:

1. art. 178 w związku z art. 180 p.p.s.a. w związku z art. 176 p.p.s.a., jest niezgodny z art. 45 ust. 1 oraz art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
2. art. 178 ustawy z 30 sierpnia 2002 roku Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi - Dz.U. z 2002 r., Nr 153 poz. 1270, z późn. zm. (p.p.s.a.) w związku z art. 180 p.p.s.a. w związku z art. 176 p.p.s.a., w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie - bez wezwania do usunięcia braków - skargi kasacyjnej niespełniającej wymagań określonych w art. 176 p.p.s.a., jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Uzasadnienie

I. Ustalenia faktyczne stanowiące podstawę skargi

Wyrokiem z września 2010 roku, sygn.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w

G oddalił skargę L

Spółka jawna z

siedzibą w G na decyzję Dyrektora Izby Skarbowej w G

. Skarżąca wystąpiła ze

skargą kasacyjną od wyroku sądu I instancji.

Postanowieniem z marca 2011 roku, sygn.

, doręczonym skarżącemu w dniu 17

marca 2011 roku, Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie odrzucił ww. skargę kasacyjną z uwagi na niespełnienie przez nią wymagań szczególnych, o których mowa w art. 176 p.p.s.a., w postaci niezamieszczenia w *petitum* skargi kasacyjnej wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia wraz z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia lub zmiany, tj. na podstawie art. 178 w zw. z art. 180 p.p.s.a.

Jak wynika z przepisów art. 173 § 1 *a contrario* p.p.s.a. oraz art. 194 § 1 *a contrario* p.p.s.a., na postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego wydane w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej nie przysługuje zażalenie albo skarga kasacyjna. Postanowienie to staje się zatem prawomocne z chwilą wydania i nie podlega dalszemu zaskarżeniu. Brak jest także podstaw do wznowienia postępowania w sprawie – nie zachodzą bowiem przesłanki wymienione w przepisach art. 270 i n. p.p.s.a. Nie jest możliwe również wystąpienie ze skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – skarga ta co do zasady nie przysługuje od orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego (art. 285a §3 p.p.s.a.), ponadto w ocenie skarżącego orzeczenie objęte niniejszą skargą jest zgodne z ustawą.

Skarżący wyczerpał zatem przewidziany w postępowaniu sądowym tok instancji.

II. Podstawa prawna rozstrzygnięcia Naczelnego Sądu Administracyjnego

Podstawę prawną postanowienia objętego niniejszą skargą stanowią przepisy art. 178 p.p.s.a. w zw. z art. 180 p.p.s.a. oraz art. 176 p.p.s.a. Pierwsza grupa przepisów pozwala Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu na odrzucenie skargi kasacyjnej, która jest niedopuszczalna.

Przepis art. 176 p.p.s.a. statuuje natomiast wymagania, którym powinna odpowiadać skarga kasacyjna. Zgodnie z poglądem wyrażonym w uzasadnieniu przedmiotowego postanowienia, a utrwalonym w orzecznictwie sądów administracyjnych, a opartym na dorobku Sądu Najwyższego na tle art. 393³ k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2000 r., poglądzie – wymagania te dzielą się na dwie grupy:

- wymagania przepisane dla pisma w postępowaniu sądowym, o których mowa w art. 46 i 47 p.p.s.a.,
- wymagania szczególne właściwe tylko dla skargi kasacyjnej, tzw. wymagania konstrukcyjne (tak np. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 23.06.2009 r., I FSK 515/08, publ. LEX nr 594018; postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z 29.05.2008 r., I FSK 443/07, publ. LEX nr 505354; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 21.06.2004 r., FSK 182/04, publ. LEX nr 129855).

Zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego uchybienie wymaganiom konstrukcyjnym skargi kasacyjnej nie może zostać usunięte w trybie uzupełnienia braków formalnych pisma procesowego (art. 49 w zw. z art. 193 p.p.s.a.). *Brak któregośkolwiek z nich powoduje, że skarga kasacyjna dotknięta jest brakiem istotnym i nienaprawialnym w trybie przewidzianym dla uzupełniania braków formalnych. W związku z tym podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna* (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 21.06.2004 r., FSK 182/04, publ. LEX nr 129855).

Naczelny Sąd Administracyjnych, z uwagi na nie zamieszczenie w skardze kasacyjnej od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G   o sygn.   wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia wraz z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia lub zmiany postanowieniem z   marca 2011 roku odrzucił skargę wniesioną przez L   Spółka jawna.

Jak wynika natomiast wprost z uzasadnienia przedmiotowego postanowienia, wydano je na podstawie przepisów art. 178 w zw. z art. 180 p.p.s.a. oraz w zw. z niespełnieniem przez skargę kasacyjną jednego z wymogów konstrukcyjnych, o których mowa w art. 176 p.p.s.a.

III. Określenie podstaw skargi konstytucyjnej

W ocenie skarżącego postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z maja 2011 roku, sygn. _____ narusza jego konstytucyjne prawa:

1. prawo do rzetelnego rozpoznania sprawy w toku II instancyjnego postępowania sądowego – poprzez ukształtowanie nadmiernych i nieuzasadnionych wymogów formalnych zwykłego środka zaskarżenia utrudniających merytoryczne rozpoznanie sprawy przez sąd II instancji (art. 45 ust. 1 oraz art. 78 Konstytucji RP),
2. prawo do sądu - przez jego niewspółmierne ograniczenie (art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej),

Przed przystąpieniem do oceny przedstawionych zarzutów niekonstytucyjności przepisów art. 176, 178 i 180 p.p.s.a., niezbędne jest uprzednie dokonanie analizy prawnej istoty skargi kasacyjnej w postępowaniu sądownoadministracyjnym. Pozwoli to na lepsze uwidocznienie zarzucanych przez skarżącego naruszeń Konstytucji RP przez ustawodawcę.

III.1. Instytucja skargi kasacyjnej w postępowaniu sądownoadministracyjnym

Punkt wyjścia do rozważań w tym przedmiocie stanowi art. 173 § 1 p.p.s.a., który stanowi, że *od wydanego przez wojewódzki sąd administracyjny wyroku lub postanowienia kończącego postępowanie w sprawie przysługuje skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.*

Skarga kasacyjna w postępowaniu sądownoadministracyjnym jest zatem **zwyczajnym środkiem zaskarżenia**, który przysługuje od nieprawomocnych orzeczeń wojewódzkich sądów administracyjnych. Naczelny Sąd Administracyjny jest, więc sądem II instancji, nie zaś sądem szczególnym rozpatrującym nadzwyczajne środki zaskarżenia (jak to ma miejsce przy skardze kasacyjnej kierowanej do Sądu Najwyższego na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego). Co znalazło także wyraz wprost w art. 15 § 1 pkt 1 p.p.s.a.: *Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń wojewódzkich sądów administracyjnych, stosownie do przepisów ustawy.*

Zwyczajnego charakteru środka odwoławczego (skargi kasacyjnej) nie zmienia wprowadzenie przymusu adwokacko-radcowskiego oraz związanie sądu drugiej instancji granicami skargi kasacyjnej, a także zaostrzenie jego wymogów formalnych – środek ten bowiem nadal przysługuje od nieprawomocnych orzeczeń sądów I instancji i to bez ograniczeń co do charakteru spraw, bądź wartości przedmiotu zaskarżenia – skarga kasacyjna może zostać wywiedziona od każdego wyroku wojewódzkiego sądu administracyjnego (tak też J. P. Tarno, Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz 2009, publ. LexPolonica).

Te cechy sprawiają, że wprowadzenie, jako środka odwoławczego skargi kasacyjnej wzorowanej na modelu kasacji przyjętym w Kodeksie postępowania cywilnego przed nowelizacją dokonaną ustawą z 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) uznawane jest za **niewłaściwe** (M. Romańska, H. Knysiak-Molczyk, T. Woś Tadeusz [red.], Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz 2009, publ. LexPolonica).

Skarga kasacyjna w postępowaniu sądownoadministracyjnym urzeczywistnia zatem konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego wynikającą z art. 78 i 176 Konstytucji RP. *Powyższe regulacje odnoszą się w pełni do postępowania przed sądami administracyjnymi. Zgodnie z art. 175 ust. 1 Konstytucji RP wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe. Sądy*

*administracyjne mieszczą się zatem, na równi z pozostałymi sądami wymienionymi w Konstytucji RP, w pojęciu władzy sądowniczej, której odrębność i niezależność od innych władz - ustawodawczej i wykonawczej - została podkreślona w art. 10 i 173 Konstytucji RP (H. Knysiak-Molczyk, Skarga kasacyjna w postępowaniu sadowoadministracyjnym). Ponadto przepisy art. 78 i 176 Konstytucji RP nie ograniczają zasad w nich wyrażonych do określonych rodzajów postępowań, a zatem w myśl zasady *lege non distinguente*, obejmują one swym zakresem także postępowanie sadowoadministracyjne.*

III.2 Naruszenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego

Jak wykazano to w punkcie III.1 uzasadnienia niniejszej skargi konstytucyjnej, skarga kasacyjna w postępowaniu sadowoadministracyjnym stanowi zwyczajny środek odwoławczy od orzeczeń sądów I instancji. Ukształtowanie postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym powinno odpowiadać zatem zasadom wyrażonym w art. 45 ust 1, art. 78 oraz art. 176 Konstytucji RP.

Wprawdzie postępowanie przed sądami regulują ustawy, jednakże zasada dwuinstancyjności przewidziana w art. 176 ust. 1 Konstytucji RP nie doznaje wyjątków na gruncie konstytucyjnym, a zatem **regulacje ustawowe nie mogą zarówno wyłączyć wskazanej reguły, jak też spowodować naruszenia istoty tej zasady poprzez odpowiednie ukształtowanie zasad wnoszenia środków odwoławczych.** Zatem, chociaż ustawodawcy zwykłemu pozostawiono zdeterminowanie kształtu środków odwoławczych od orzeczeń sądowych wydanych w pierwszej instancji, to jednak nie ma w tym zakresie pełnej swobody (S. Steinborn, Ograniczenie zaskarżalności wyroku wydanego w I instancji jako środek uproszczenia procesu karnego w świetle prawa do dwuinstancyjnego postępowania (uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*), GSP 2005/1/365). **Bez względu zatem na ocenę powyższego rozwiązania, środek odwoławczy od wyroków wojewódzkich sądów administracyjnych powinien być tak ukształtowany, by dawał realną możliwość przeprowadzenia kontroli instancyjnej orzeczenia sądu pierwszej instancji przez sąd instancji wyższej** ((H. Knysiak-Molczyk, Skarga kasacyjna w postępowaniu sadowoadministracyjnym). Możliwość ta oznacza natomiast prawo strony do dwukrotnego rozpatrzenia jej sprawy sadowoadministracyjnej przez niezależny i niezawisły sąd (J. P. Tarno, Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz 2009, publ. LexPolonica).

Jak wynika z dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, naruszenie *prawa strony do rozpatrzenia sprawy przez sąd II instancji możliwe jest zarówno bezpośrednio (poprzez wyłączenie wniesienia apelacji), jak i pośrednio (poprzez ustanowienie takich formalnych warunków wniesienia apelacji, które czynność tę czyniłyby nadmiernie utrudnioną)* (wyrok z 12 marca 2002 r. P. 9/2001 OTK ZU 2002/2A poz. 14, podobnie wyrok z 19 lutego 2003 r. P. 11/2002 OTK ZU 2003/2A poz. 12 oraz z 1 lutego 2005 r. SK 62/2003 OTK ZU 2005/2A poz. 11). Ponadto, *z punktu widzenia regulacji zawartych w Konstytucji RP środek zaskarżenia powinien być skuteczny w tym sensie, iż powinien umożliwiać merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy w postępowaniu odwoławczym* (wyrok z 12 czerwca 2002 r. P. 13/2001 OTK ZU 2002/4A poz. 42).

W wyroku z 20 maja 2008 r., sygn. P 18/07, Trybunał Konstytucyjny stwierdził zaś w szczególności, że **regulacja, która nakłada na sądy obowiązek odrzucania, ze względu na dostrzeżone a nieusuwalne braki formalne, środków odwoławczych przed ich merytorycznym rozpoznaniem, stanowi ograniczenie dostępu do sądu drugiej instancji.** Jak podkreślał to już bowiem Trybunał Konstytucyjny kilkakrotnie, rola sądów nie może zostać sprowadzona do roli "roboty", mechanicznie odrzucającego pisma procesowe obywateli z uwagi na

ich braki formalne (wyrok z 12 marca 2002 r., sygn. P 9/01; wyrok z 16 stycznia 2006 r. w sprawie o sygn. SK 30/05).

Zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny, w sprawie P 18/07, przepis art. 370¹ k.p.c. przewidywał natomiast w istocie tożsame rozwiązanie – odrzucenie odwołania do sądu II instancji bez wzywania do uzupełnienia braków formalnych pisma – jak przepisy art. 178 w zw. z art. 180 w zw. z art. 176 p.p.s.a.

Regulacja przewidziana w ustawie Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi jest jednakże jeszcze bardziej restrykcyjna. W procedurze sądowej istniała bowiem możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji, jako że kończy ono postępowanie w sprawie (art. 394 § 1 k.p.c.). Możliwości takiej natomiast nie ma w przypadku wydania przez Naczelną Radę Administracyjną postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej (art. 194 § 1 *a contrario* p.p.s.a.). Wpływa to dodatkowo na ograniczenie dostępu do sądu II instancji oraz merytorycznego rozpoznania sprawy przez ten sąd.

Na możliwą niekonstytucyjność takiego modelu ukształtowania postępowania odwoławczego zwrócił natomiast uwagę Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z 1 lutego 2005 r., SK 62/03. Stwierdził on, że dopuszczalne jest (jako mieszczące się w ramach swobody ustawodawcy przyjmowania określonych rozwiązań proceduralnych) wyłączenie możliwości zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu apelacji, gdy sądem pierwszej instancji jest ten, przed którym rozpoczyna się postępowanie sądowe rozstrzygające spór istniejący między stronami. Rozwiązanie to nie narusza standardów wynikających z art. 78 i art. 176 Konstytucji. Równocześnie jednak zastrzegł, że „*inaczej należałoby oceniać przyjętą procedurę wówczas, gdyby strona nie miała możliwości uzupełnienia braków na etapie postępowania przed sądem drugiej instancji.*”. W skarżonej regulacji nie istnieje natomiast ani możliwość uzupełnienia braków na etapie postępowania przed sądem odwoławczym, ani nawet dopuszczalność wniesienia zażalenia na postanowienie wydane w przedmiocie odrzucenia środka odwoławczego.

Powyższe potwierdza także dotychczasowa praktyka sądów administracyjnych, co nie pozostaje bez wpływu na zasadność niniejszej skargi konstytucyjnej. *Ocena poddanych kontroli instrumentów prawnych nie może pomijać realnych uwarunkowań, w jakich funkcjonują poszczególne instytucje prawne. Kontrola konstytucyjności przepisu prawnego nigdy nie jest bowiem dokonywana w czysto abstrakcyjnej przestrzeni, a obowiązujące standardy konstytucyjne muszą być konfrontowane z rzeczywistością* (tak wyrok z 26 stycznia 2005 r. P. 10/2004 OTK ZU 2005/1A poz. 7). Z uwagi na powyższe, poniżej prezentuję przykładowe orzeczenia sądów administracyjnych wydane w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej z uwagi na niezachowanie jej wymogów formalnych:

- Pierwsza kategoria wymogów (art. 176 p.p.s.a.) ma charakter usuwalny, a więc na wezwanie sądu strona może je usunąć, czy uzupełnić. Natomiast druga kategoria wymogów konstrukcyjnych, materialnych, ma charakter nieusuwalny. Jest to przytoczenie podstaw kasacyjnych oraz ich uzasadnienie (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 23.06.2009 r., I FSK 515/08, LEX nr 594018),
- Innymi słowy, brak elementów konstrukcyjnych skargi kasacyjnej uniemożliwia rozpoznanie sprawy. Wspomniany brak nie może zostać uzupełniony w trybie art. 49 p.p.s.a., gdyż tryb ten dotyczy wymogów wymienionych w art. 46 i 47 p.p.s.a. Biorąc pod uwagę, że są to wymogi "przepisane dla pisma w postępowaniu sądowym", tryb ten w odniesieniu do skargi kasacyjnej może być poprzez art. 193 p.p.s.a. stosowany wyłącznie w razie niespełnienia wymogów wymienionych w pierwszej części art. 176 p.p.s.a., tzn. w

- części znajdującej się przed spójnikiem "oraz" (postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z 29.05.2008 r., I FSK 443/07, LEX nr 505354),
- Brak elementów konstrukcyjnych skargi kasacyjnej uniemożliwia rozpoznanie sprawy. Brak polegający na tym, iż w skardze nie zawarto wniosku o uchylenie bądź zmianę zaskarżonego wyroku, nie może zostać uzupełniony w trybie art. 49 p.p.s.a., gdyż tryb ten dotyczy wymogów wymienionych w art. 46 i art. 47 tejże ustawy (postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z 31.08.2004 r., FZ 302/04, LEX nr 142060),
  - Wymogi dla skargi kasacyjnej, określone w art. 176 p.p.s.a. po spójniku "oraz", stanowią elementy konstrukcyjne tej skargi. Brak któregośkolwiek z nich powoduje, że skarga kasacyjna dotknięta jest brakiem istotnym i nienaprawialnym w trybie przewidzianym dla uzupełniania braków formalnych. W związku z tym podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 21.06.2004 r., FSK 182/04, LEX nr 129855).

Jak wynika z powyższego, praktyka sądów administracyjnych w zakresie orzekania o odrzuceniu skargi kasacyjnej (będącej zwyczajnym środkiem odwoławczym) zawierającej braki formalne, bez wzywania do ich usunięcia jest powszechna i utrwalona.

Bez wątpienia zatem ukształtowanie procedury odwoławczej w toku postępowania sądowoadministracyjnego, poprzez **nadmierny formalizm oraz nieproporcjonalne sankcje dla strony** – w postaci bezwzględnego odrzucenia skargi kasacyjnej - prowadzi do ograniczenia jej prawa do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd II instancji. Przy czym argumentami za utrzymaniem tak rygorystycznej regulacji nie mogą być ani wzgląd na szybkość postępowania, ani przymus adwokacko-radcowski (tak wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 12 marca 2002 r., sygn. P 9/01 oraz z 1 lipca 2008 r., SK 40/08).

O braku proporcjonalności przyjętego rozwiązania legislacyjnego świadczy również fakt, iż wyłącza ono prawo do nawet drobnej omyłki po stronie pełnomocnika procesowego. Gdy tymczasem z analizy innych przepisów ustawy można wywieść, że **ustawodawca zakłada możliwość popełnienia błędów i omyłek nawet przez podmiot, od którego należy oczekiwać najwyższych standardów formalnych i merytorycznych, czyli sąd**. Służą temu takie instytucje jak: sprostowanie w wyroku niedokładności, błędów pisarskich albo rachunkowych lub innych oczywistych omyłek (art. 156 p.p.s.a.), uzupełnienie wyroku (art. 157 p.p.s.a.) oraz wykładnia wyroku (art. 158 p.p.s.a.), a nade wszystko dwuinstancyjność postępowania. Zasada dwuinstancyjności postępowania stanowi bowiem gwarancję umożliwiającą usunięcie błędów, omyłek i innych uchybień popełnionych w toku rozpoznania spraw przez sądy pierwszej instancji (tak wyrok Sądu Najwyższego z 18.11.2008 r., II KK 121/08, Biul.PK 2009/1/10).

Nadmierny rygoryzm analogicznych regulacji stwierdzony został ponadto już uprzednio przez Trybunał Konstytucyjny w wyrokach z:

- 1 lipca 2008 r., SK 40/07 stwierdził, że art. 398⁶ § 2 i 3 w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 3 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie - bez wezwania do usunięcia braków - skargi kasacyjnej niespełniającej wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 pkt 3 powołanej ustawy, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji,
- 20 maja 2008 r., P. 18/2007 orzekł, iż art. 370¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 1964 r. Nr 43 poz. 296, ze zm.) jest niezgodny z art. 45 ust. 1 oraz art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Nieproporcjonalność sankcji oraz nadmierny rygoryzm formalny stanowią także przejaw **naruszenia prawa strony do sądu**, co wykazane zostanie w dalszej części uzasadnienia (punkt III.3 lit. B). Natomiast konieczność merytorycznego orzekania o prawach i obowiązkach uczestników postępowania w toku dwuinstancyjnego postępowania sądowego jest również przejawem zasady sprawiedliwości proceduralnej stanowiącej kolejny element prawa do sądu, o czym będzie mowa w punkcie III.3 lit. A niniejszego uzasadnienia.

Reasumując tę część rozważań, przewidziane w art. 178 w zw. z art. 180 w zw. z art. 176 p.p.s.a. ograniczenie prawa strony do merytorycznego rozpoznania sprawy przez sąd II instancji jest nieproporcjonalne oraz w sposób istotny ogranicza konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego przez uczynienie możliwości wniesienia zwyczajnego środka odwoławczego nadmiernie utrudnionym.

III.3. Naruszenie prawa strony do sądu

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, *każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd*. Jak stanowi natomiast art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, *ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw*.

W ocenie skarżącego przepisy art. 178 w zw. z art. 180 w zw. z art. 176 p.p.s.a. wprowadzając sankcję odrzucenia skargi kasacyjnej bez wzywania do usunięcia jej braków stanowi niedopuszczalne ograniczenie w korzystaniu z konstytucyjnych wolności i praw, skutkujące pozbawieniem skarżącego prawa do sądu. Przesądzają o tym następujące argumenty:

- (a) nierzetelne ukształtowanie procedury wstępnego badania skargi kasacyjnej, przejawiające się poprzez:
  - brak jasności i precyzyjności skarżonych przepisów,
  - ukształtowanie procedury sądownoadministracyjnej w sposób ograniczający korzystanie przez stronę z prawa do rozpoznania sprawy przez sąd II instancji;
- (b) nałożone w ustawie ograniczenia prawa do sądu są nieproporcjonalne i wprowadzają nadmierny formalizm,

Ad. A

Jako elementy prawa do sądu wymienia się: prawo dostępu do sądu, rozumiane jako prawo uruchomienia procedury przed niezależnym, bezstronnym i niezawisłym sądem, **prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności**, oraz prawo do wyroku sądowego, rozumiane jako prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd (tak wyroki TK z 9 czerwca 1998 r., K. 28/97, LexPolonica nr 351760 (OTK 1998, nr 4, poz. 50); z 16 marca 1999 r., SK 19/98, LexPolonica nr 335237 (OTK 1999, nr 3, poz. 36); z 10 maja 2000, K. 21/99, LexPolonica nr 346305 (OTK 2000, nr 4, poz. 109); z 18 maja 2004 r., SK 38/2003, LexPolonica nr 366746 (OTK-A 2004, nr 5, poz. 45) oraz Z. Czeszejko-Sochacki, Prawo do sądu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Ogólna charakterystyka), PiP 1997, nr 11-12, s. 89-95; P. Hofmański, Prawo do sądu w sprawach karnych jako gwarancja ochrony praw człowieka, w: Podstawowe prawa jednostki i ich ochrona sądowa, Warszawa 1997, s. 201; H. Mądrzak, Prawo do sądu jako gwarancja ochrony praw człowieka

(studium na tle polskiego prawa konstytucyjnego, prawa cywilnego materialnego i procesowego), w: Podstawowe prawa jednostki i ich ochrona sądowa, Warszawa 1997, s. 197).

Rekonstruując natomiast wzorzec rzetelnego i sprawiedliwego postępowania należy uwzględnić zasadę demokratycznego państwa prawnego, a zwłaszcza zasadę zaufania. Konstytucyjne prawo do sądu oraz zasada państwa prawnego pozostają ze sobą w związku (tak wyroki TK z: 16 stycznia 2006 r., sygn. SK 30/05, OTK ZU nr 1/A/2006, poz. 2, 19 lutego 2008 r., sygn. P 49/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 5 oraz 26 lutego 2008 r., sygn. SK 89/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 7). Z zasady demokratycznego państwa prawnego wynikają dodatkowo zasady przyzwoitej legislacji, a wśród nich: **zasady określoności przepisów prawa oraz proporcjonalności** ustanawianych środków prawnych do celów, jakim mają służyć (tak (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 15 września 1999 r., K 11/99, 11 stycznia 2000 r., K 7/99, 21 marca 2001 r., K 24/00, 30 października 2001 r., K 33/00, 22 maja 2002 r., K 6/02, 20 listopada 2002 r., K 41/02, 3 grudnia 2002 r., P 13/02, 29 października 2003 r., K 53/02, z 9 października 2007 r., SK 70/06, 28 października 2009 r., K 32/08).

Zasady przyzwoitej legislacji obejmują między innymi wymaganie określoności przepisów, które muszą być sformułowane w sposób poprawny, precyzyjny i jasny. Poprawność przepisu oznacza jego prawidłową konstrukcję z punktu widzenia językowego i logicznego i jest warunkiem podstawowym, pozwalającym na ocenę przepisu w aspekcie pozostałych kryteriów – jasności i precyzyjności. Jasność przepisu oznacza jego klarowność i zrozumiałość dla adresatów, którzy mają prawo oczekiwać od racjonalnego ustawodawcy tworzenia norm prawnych niebudzących wątpliwości co do treści nakładanych obowiązków i przyznawanych praw (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 grudnia 2009 r., Kp 8/09).

Brak jasności i precyzyjności skarżonych przepisów

Powyższe uwagi należy odnieść w pierwszej kolejności do kwestionowanych niniejszą skargą konstytucyjną przepisów ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi:

- **art. 176.** Skarga kasacyjna powinna czynić zadość wymaganiom przepisany dla pisma w postępowaniu sądowym oraz zawierać oznaczenie zaskarżonego orzeczenia ze wskazaniem czy jest ono zaskarżone w całości, czy w części, przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie, wniosek o uchylenie lub zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia lub zmiany;
- **art. 178.** Wojewódzki sąd administracyjny odrzuci na posiedzeniu niejawnym skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę kasacyjną, której braków strona nie uzupełniła w wyznaczonym terminie;
- **art. 180.** Naczelny Sąd Administracyjny na posiedzeniu niejawnym odrzuci skargę kasacyjną, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez wojewódzki sąd administracyjny, albo zwróci ją temu sądowi w celu usunięcia dostrzeżonych braków.

Przepisy te nie określają precyzyjnie przyczyn niedopuszczalności skargi kasacyjnej, w szczególności w odniesieniu do jej wymogów formalnych i konstrukcyjnych. Wskazane wady legislacyjne zostały usunięte w przepisach regulujących skargę kasacyjną w postępowaniu cywilnym, na których to wzorowano cytowane przepisy, zmiany nie objęły jednakże ustawy objętej niniejszą skargą.

Wskazać należy, że art. 393³ k.p.c. (który początkowo odpowiadał brzmieniu art. 176 p.p.s.a.) zmieniony został już ustawą z 24 maja 2000 roku o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w

sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U.2000.48.554), poprzez wyraźne wydzielenie w odrębnych paragrafach wymagań formalnych i konstrukcyjnych skargi kasacyjnej.

Natomiast art. 393⁵ k.p.c. (pierwotnie art. 178 p.p.s.a.) został znowelizowany ustawą z 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2004.172.1804) przez wyraźne wskazanie, które braki formalne skargi kasacyjnej prowadzić mogą do jej odrzucenia, a co do których uzupełnienia należy stronę wezwać.

W przepisach ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi brak jest nadal wyraźnej podstawy do odrzucenia skargi kasacyjnej bez wzywania strony do jej uprzedniego uzupełnienia, co należy uznać za sprzeczne z zasadą przyzwoitej legislacji, regulacja ta jest bowiem niejasna i nieprecyzyjna, a w konsekwencji narusza dyrektywę kształtowania prawa w sposób wzbudzający zaufanie obywateli. Niejasność oraz nieprecyzyjność przedmiotowej regulacji nie dają natomiast stronie pewności, co do sposobu rozstrzygnięcia wniesionego przez nią środka odwoławczego.

Na marginesie należy wskazać również, iż art. 176 p.p.s.a. statuuje wymóg umieszczenia w skardze kasacyjnej wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia lub zmiany, gdy tymczasem żadne przepisy ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi nie dają Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu prawa do zmiany zaskarżonego wyroku sądu I instancji. Jest to kolejny przykład braku precyzyjności przedmiotowej regulacji prawnej oraz niedostosowania jej do innych przepisów postępowania sądowniczoadministracyjnego w trakcie inkorporowania przepisów o skardze kasacyjnej z Kodeksu postępowania cywilnego.

Dodatkowo brak przedmiotowego elementu, tj. wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia wraz z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia lub zmiany, **nie uniemożliwia merytorycznego rozpoznania skargi**, bowiem:

- przepisy normujące uprawnienia orzecznicze Naczelnego Sądu Administracyjnego (art. 184-189 p.p.s.a.) nie dają temu sądowi kompetencji do zmiany orzeczenia sądu pierwszej instancji, możliwe jest zatem wyłącznie uchylenie orzeczenia sądu I instancji.
- zakres zaskarżenia możliwy jest natomiast do wyprowadzenia z innych elementów skargi, takich jak chociażby oznaczenie:
  - o zakresu zaskarżenia orzeczenia (w całości albo w części),
  - o podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia,
  - o wartości przedmiotu zaskarżenia.

Skoro bowiem wyrok sądu I instancji został zaskarżony w całości, a sądowi II instancji przysługuje wyłącznie uprawnienie do uchylenia tego zaskarżonego wyroku, to zamieszczanie w skardze kasacyjnej dodatkowego wniosku w tym przedmiocie nie powinno rzutować na merytoryczną możliwość rozpoznania skargi.

Trudno zatem przedmiotowej regulacji nie zarzucić braku spójności oraz wewnętrznej logiki, a także braku precyzji i jasności, zważywszy że:

- w przepisie art. 176 p.p.s.a. nie dokonano wyraźnego podziału na elementy formalne i konstrukcyjne skargi kasacyjnej, a ów dychotomiczny podział opiera się wyłącznie na interpretacji słowa „oraz”, które przecież będąc operatorem koniunkcji mogłoby zostać zastąpione przecinkiem;

- z przepisów art. 178 i 180 p.p.s.a nie można wywieść wprost, że brak jest podstaw do wzywiania strony skarżącej do uzupełnienia innych braków formalnych skargi kasacyjnej niż elementy pisma procesowego,
- element konstrukcyjny skargi kasacyjnej w postaci wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia wraz z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia lub zmiany został ukształtowany błędnie, gdyż Naczelny Sąd Administracyjny nie ma uprawnienia do zmiany wyroku sądu I instancji.

Dwuinstancyjność postępowania

Trybunał Konstytucyjny w swoich wyrokach uznał w szczególności, że *zasada sprawiedliwości proceduralnej (rzetelności proceduralnej) dotyczy wszystkich etapów postępowania sądowego. Wynika ona nie tylko z art. 45 ust. 1 Konstytucji, ale także z art. 2 Konstytucji, i jest „wartością samą w sobie”. Mimo wielości koncepcji doktrynalnych co do precyzyjnego ustalenia zakresu pojęciowego tej zasady, jądro znaczeniowe, w ocenie Trybunału Konstytucyjnego, jest wspólne. Na zasadę tę składają się przynajmniej wymagania: 1) możliwości bycia wysłuchanym, 2) ujawniania w sposób czytelny motywów rozstrzygnięcia, co ma zapobiegać jego dowolności i arbitralności oraz 3) zapewnienia przewidywalności dla uczestnika postępowania, przez odpowiednią spójność i wewnętrzną logikę mechanizmów, którym jest poddany* (wyroki z: 16 stycznia 2006 r., SK 30/05, z 26 lutego 2008 r., SK 89/06, 23 lipca 2009 r., K 7/09).

Ponadto zasada rzetelności proceduralnej wyraża się w **konieczności merytorycznego orzekania o prawach i obowiązkach uczestników postępowania, w toku dwuinstancyjnego postępowania sądowego** (tak wyrok z 1 lipca 2008 r., SK 40/07).

Skoro zatem skarga kasacyjna w postępowaniu sądownoadministracyjnym stanowi zwyczajny środek odwoławczy, a Naczelny Sąd Administracyjny jest sądem II instancji, to zasada sprawiedliwości proceduralnej wymaga takiego ukształtowania postępowania odwoławczego aby nie ograniczać nadmiernie możliwości merytorycznego rozpatrzenia sprawy w toku postępowania odwoławczego – o czym była mowa szerzej w punkcie III.2 uzasadnienia niniejszej skargi konstytucyjnej.

Tymczasem skarżone przepisy umożliwiają odrzucenie skargi kasacyjnej a limine bez merytorycznego jej rozpoznania i to w sytuacji, gdy brak jednego z elementów skargi wynikał z oczywistej omyłki pozbawionej wpływu na jej merytoryczną zasadność.

Nierzetelność przedmiotowego rozwiązania legislacyjnego przejawia się zatem z jednej strony w ukształtowaniu procedury sądownoadministracyjnej w sposób utrudniający stronie realizację jej prawa do rozpoznania sprawy przez sąd II instancji, z drugiej zaś poprzez brak spójności oraz wewnętrznej logiki przepisów objętych niniejszą skargą konstytucyjną.

Ad. B.

W świetle art. 45 ust. 1 Konstytucji **prawo do postępowania realizującego wymogi rzetelności i sprawiedliwości nie podlega ograniczeniom innym niż te, które dopuszcza art. 31 ust. 3 Konstytucji**. Przepis ten formułuje kumulatywnie ujęte przesłanki dopuszczalności ograniczeń w korzystaniu z konstytucyjnych praw i wolności. Są to: ustawowa forma ograniczenia, istnienie w państwie demokratycznym konieczności wprowadzenia ograniczenia, funkcjonalny związek ograniczenia z realizacją wskazanych w art. 31 ust. 3 wartości (bezpieczeństwo państwa, porządek publiczny, ochrona środowiska, zdrowia i moralności publicznej, wolności i praw innych osób)

oraz zakaz naruszania istoty danego prawa lub wolności. Granice ingerencji w konstytucyjne prawa i wolności wyznacza zatem **zasada proporcjonalności** oraz koncepcja istoty poszczególnych praw i wolności (tak wyrok z 1 lipca 2008 r., SK 40/07). Innymi słowy tzw. **test proporcjonalności** musi spełniać każda regulacja stanowiąca ingerencję w sferę konstytucyjnych praw i wolności (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 listopada 2001 r. P. 6/2001).

Cytując inne orzeczenie Trybunału: *tam, gdzie ograniczenie uprawnień procesowych strony jest zbędne, z punktu widzenia zamierzonych przez ustawodawcę celów, takich jak zapewnienie większej efektywności postępowania i jego szybkości, a jednocześnie wypacza pozycję stron, uniemożliwia właściwe zrównoważenie ich pozycji procesowej, a tym samym łamie podstawowy postulat sprawiedliwości proceduralnej, czy wreszcie prowadzi do arbitralnego rozstrzygnięcia "sprawy" - to w tego rodzaju wypadkach dochodziłoby do naruszenia gwarancji konstytucyjnych związanych z prawem do sądu* (zob. wyrok z 28 lipca 2004 r., sygn. P 2/04, podobnie pełny skład Trybunału Konstytucyjnego w wyroku z 20 września 2006 r., sygn. SK 63/05, OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 108).

Podobnie, jak w przypadku innych przepisów, których zgodność z Konstytucją RP została zakwestionowana przez Trybunał Konstytucyjny i w tym przypadku jedyną racją dla takiego ukształtowania procedury sądowej, tj. ustanowienia rygorystycznych wymogów formalnych, może być wzgląd na szybkość postępowania. Wskazać jednakże należy na dotychczasowe stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, który:

- w wyroku z 1 lipca 2008 r., SK 40/07 stwierdził, że art. 398⁶ § 2 i 3 w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 3 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie - bez wezwania do usunięcia braków - skargi kasacyjnej niespełniającej wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 pkt 3 powołanej ustawy, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji,
- w wyroku z 20 maja 2008 r., P. 18/2007 orzekł, iż art. 370¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 1964 r. Nr 43 poz. 296, ze zm.) jest niezgodny z art. 45 ust. 1 oraz art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W obu z powyższych wyroków Trybunał uznał, że dążenie do przyspieszenia i usprawnienia postępowania nie może odbywać się kosztem wartości wynikających z ochrony konstytucyjnych praw podmiotowych, w tym prawa do sądu. **Szybkość rozpoznania sprawy nie może być wyłącznie wartością, na rzecz której można poświęcić ochronę praw podmiotowych** (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 12 marca 2002 r., sygn. P 9/01, OTK ZU nr 2/A/2002, poz. 14). Natomiast w wyroku z 1 lipca 2008 r., SK 40/08 Trybunał podniósł, że **usprawiedliwieniem dla odrzucenia skargi kasacyjnej bez wzywania do uzupełnienia jej braków nie może być obowiązywanie przymusu adwokacko-radcowskiego przy jej wnoszeniu.**

Słusznie zauważył również Trybunał Konstytucyjny, że **przeświadczenie jakoby rezygnacja z wzywania do usunięcia braków automatycznie sprzyjała szybkości postępowania - nie jest aksjomatem. Przede wszystkim instrument wzywania do uzupełnienia braku nie musi angażować czasu sądu. Jest to czynność, której zrutynizowanie jest możliwe dzięki wykorzystaniu pracy i czasu personelu pomocniczego, działającego pod nadzorem sądu. Po drugie, wzywaniu do uzupełnienia odwleka decyzję o formalnym potraktowaniu środka o niewielki okres (tydzień), a jednocześnie eliminuje zarzewie sporów i minimalizuje ewentualne zażalenia - których rozpatrzenie (niezależnie od wyniku) trwa o wiele dłużej niż termin wskazany do usunięcia braków. Po trzecie, wzywaniu do uzupełnienia umożliwia dialog między sądem i adwokatą, sprzyjający wykształceniu właściwej praktyki i informacji pomocnej wyrobieniu takiej praktyki po stronie pełnomocników stron, a tym samym sprzyja przewencyjnie zapobieganiu błędom** (wyrok z 20 maja 2008 r., sygn. P 18/07).

Przedmiotowej regulacji można zatem zarzucić naruszenie **górną granicę formalizmu procesowego**, a przez to naruszenie prawa do sądu, z tego powodu, że **nie zachowano właściwych proporcji przy normowaniu rygorów procesowych stosowanych przez organy postępowania na wypadek dokonania czynności w sposób wadliwy pod względem formalnym, także wtedy gdy czynności te dokonywane są przez fachowych pełnomocników** (wyrok z 20 maja 2008 r., P. 18/2007).

Uproszczenie i przyspieszenie procedury może bowiem niewątpliwie dotyczyć kwestii formalnych (np. wprowadzenie formularzy czy skrócenie terminów składania odwołań), natomiast w żadnym wypadku **nie może odnosić się do uprawnień stron wiążących się z obroną ich praw i interesów** (tak wyroki Trybunału w sprawach P. 9/2001 oraz SK 10/2003).

Skarżona regulacja ogranicza natomiast prawo strony do merytorycznego rozpoznania orzeczeń zapadłych w I instancji utrudniając tym samym obronę jej praw i interesów w postępowaniu odwoławczym. Działanie ustawodawcy, poprzez wprowadzenie rygoru odrzucenia skargi kasacyjnej bez wzywania do uzupełnienia jej braków, uznać należy zatem za zbyt formalistyczne i nieproporcjonalne do celu, któremu ma służyć.

Na koniec tej części rozważań podkreślić należy, że analogiczne praktyki legislacyjne zostały zakwestionowane przez Trybunał Konstytucyjny odnośnie skargi kasacyjnej przewidzianej w postępowaniu cywilnym. Negatywna ocena skarżonych przepisów powinna być tym większa, iż dotyczą one odwołania do sądu II instancji, nie zaś nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

W ocenie skarżącego przepis art. 178 w zw. z art. 180 w zw. z art. 176 p.p.s.a., podobnie jak przepis art. 398⁶ § 2 i 3 w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie - bez wezwania do usunięcia braków - skargi kasacyjnej niespełniającej wymagań określonych w art. 176 p.p.s.a., jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji, poprzez:

- naruszenie zasady przyzwoitej legislacji,
- nierzetelne ukształtowanie procedury,
- wprowadzenie nieproporcjonalnego ograniczenia prawa strony do sądu.

IV. Naruszenie konstytucyjnych praw strony przez wydanie postanowienia z marca 2011 r.

Naczelny Sąd Administracyjny postanowieniem z marca 2011 roku, wydanym w sprawie
odrzucał skargę kasacyjną wniesioną przez L

Spółka jawna. Naczelny Sąd Administracyjny w uzasadnieniu przedmiotowego orzeczenia wskazał, że skarga była obarczona brakiem formalnym w postaci nie zamieszczenia w niej wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia wraz z oznaczeniem zakresu żadanego uchylenia lub zmiany. Sąd II instancji wskazał również, iż brak ten jest nieusuwalny, stanowi zatem o niedopuszczalności skargi, która podlega odrzuceniu w oparciu o art. 178 w zw. z art. 180 w zw. z art. 176 p.p.s.a.

Jak wykazano natomiast w niniejszej skardze konstytucyjnej przepisy stanowiące podstawę do wydania ww. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego naruszają konstytucyjne prawa strony do sądu oraz merytorycznego rozpoznania sprawy przez sąd II instancji.

Z uwagi na powyższe zachodzi bezpośredni związek pomiędzy postanowieniem Naczelnego Sądu Administracyjnego z marca 2011 roku a naruszeniem konstytucyjnych praw i wolności strony występującej z niniejszą skargą konstytucyjną.

Mając na uwadze powyższe, wnoszę jak na wstępie.

Załączniki:

1. pełnomocnictwo do sporządzenia skargi konstytucyjnej,
2. odpis z rejestru przedsiębiorców skarżącego,
3. odpis postanowienia NSA z .03.2011 r. z uzasadnieniem
4. 5 odpisów skargi konstytucyjnej wraz z załącznikiem ad 3.

RADCA PRAWNY

Lukasz Kowalczyk